

RESTAURAREA UNEI PIESE ETNOGRAFICE - IA TRADIȚIONALĂ

CLAUDIA JINGA*

Patrimoniului textil românesc reflectă specificul istorico-regional, amprenta specifică este dată de unitatea în diversitate a pieselor etnografice, a broderiei de cult sau reprezentativitatea anumitor categorii textile importate¹. Textilele etnografice, din patrimoniul cultural mobil, au în componența lor materiale de proveniență organică, dar combină și elemente anorganice (paiete, mărgelile, fir metalic). Asocierea acestora, incompatibilă, din punct de vedere al proprietăților fizico-chimice, creează dificultăți în conservarea și restaurarea lor². Fiecare obiect de muzeu reprezintă un caz de degradare unic, care trebuie cunoscut în specificitatea lui³.

Portul tradițional românesc constituie o parte integrantă a istoriei și civilizației poporului român, un document viu care transmite generațiilor actuale mesajul unei creații autentice. El are ca trăsătură esențială, unitatea în diversitate, având ca piesă principală **ia**, acest termen fiind atribuit doar cămășilor femeiești.

Piesa restaurată, cu denumirea *ie de mireasă*, identificată cu numărul de inventar: 54268/18997, aparține colecției de textile a Muzeului Viticulturii și Pomiculturii Golești. Principală componentă a costumului tradițional, ia determină compoziția ornamentală a costumului, restul pieselor asociindu-se cu aceasta, cu care se acordă atât ca epocă, vârstă, ornamentală, dar și cromatic. Piesa se încadrează în tipologia iilor de sărbătoare.

Ia studiată este una tridimensională, având următoarele dimensiuni: lungimea de 40,5 cm, lățimea de 46 cm, lungimea mânecii de 61 cm, lățimea

* Muzeul Viticulturii și Pomiculturii Golești.

¹ Ileana, Bondoc-Crețu, *Curs de etiopatologie textilă*, Centrul pentru Formare, Educație Permanentă și Management în Domeniul Culturii, București, 1996, nepublicat.

² H. J. Plenderleith, *Conservarea antichităților și a operelor de artă*, New York-Toronto, 1956, p. 4.

³ Iolanda, Turcu, *Muzeografia - domeniu al științelor conexe*, Sargeția, vol. XXXIII, Deva, 2005, p. 318.

mâneții de 28 cm și o densitate a firelor de urzeală și băteală, de: 23/20 cm². Este realizată din 10 părți componente, unite între ele printr-un element ornamental numit cheiță decorativă.

Tehnica și materialele originale diferențiază tipologic, confirmând proveniența pieselor, rolul și efectele reparațiilor și contribuie la reconstituirea traseelor istorice⁴. Tehnica și materiale originale ale piesei studiate, au fost cercetate cu ajutorul microscopului. În acest mod am aflat că, ia de mireasă, a fost realizată prin îmbinarea a mai multor tehnici, astfel că, suportul este executat în tehnica țesut în două ițe, iar motivele ornamentale au fost brodate peste fire, paietele existente, fiind fixate prin puncte de coasere.

Piesa are în componența sa bumbac, utilizat pentru realizarea suportului (pânză de casă), mătase naturală și paiete metalice, îmbinate într-o armonie cromatică (alb, crem, galben și auriu). Pentru a determina starea de conservare a piesei studiate și pentru a emite diagnosticul, esențial pentru stabilirea tratamentului adecvat, am utilizat ca instrument principal de lucru, releveul grafic cu funcționalități multiple: dimensional, de poziționare, identificare dar și studiu comparativ al degradărilor. Piesa cercetată fiind una tridimensională, am utilizat două relevee, generale, față și verso, de format A4, pentru cartografierea piesei și identificarea rapidă a zonelor degradate. Zonele de analiză au fost împărțite în șase suprafețe egale, fotografiate în detaliu, numerotate de la 1 la 12. Pentru identificarea tipului și a formelor de degradare am folosit un cod cromatic simplu, astfel că, roșu a fost corespondent pentru lacune generale ale motivelor ornamentale, albastru pentru lacune ale suportului, verde pentru desprinderi în zona de îmbinare a părților componente și violet pentru intervenții anterioare, necorespunzătoare.

Calculul ariei zonelor degradate a fost realizat prin asimilarea fiecărei degradări unei forme geometrice simple și aplicarea formulelor de calcul pentru aflarea ariei acestora. Aplicarea acestui sistem la textile cu tipologii diferite a demonstrat o rată de obiectivitate ridicată. Rezultatele obținute au fost integrate unui tabel, indicând tipul degradării, suprafața și procentul față de totalul ariei⁵.

Concentrarea datelor a permis analiza ponderii lor și gradul general al afectării piesei. În urma rezultatelor oferite de releveele de calcul am conchis că piesa prezenta următoarele degradări: depuneri neaderente (particule de praf), lacune generale de suport în procent de 4,6%, lacune ale motivelor ornamentale - 8,5% , desprinderi - 2,3% și intervenții anterioare - 0,25%.

⁴ Ileana, Crețu, *op. cit.*

⁵ Ileana, Crețu, *Cercetarea științifică interdisciplinară și rolul ei în restaurarea operelor de artă*, Sesiunea Științifică de Conservare-Restaurare, Iași, 2000, manuscris.

Conform rezultatelor obținute în urma efectuării releveelor de calcul, după analiza atentă, atât a materialelor dar și a tehnicilor de execuție originale, am emis diagnosticul, important pentru stabilirea strategiei de intervenție asupra obiectului.

Diagnostic: piesa a prezentat mai multe tipuri de degradări (lacune, destrămări, pete etc.), produse atât de natura materialelor componente, de tehnica originală de execuție, de uzura de funcționalitate cât și de traseul său istoric, factori care au produs fragilizare, tensionare și, deci deteriorarea piesei. Astfel că, piesa *ie de mireasă* este degradată, conform releveelor de calcul în proporție de 15,65%.

Cunoscând diagnosticul piesei, am putut stabili metodologia de conservare-restaurare, care este diferită de fiecare dată și aplicată fiecărui obiect individual.

Metodologia de restaurare a vizat, în primul rând, reechilibrarea artefactului cu mediul, urmată de stoparea degradărilor identificate. Piesa a fost curățată uscat, cu pensule moi, din interior spre exterior, pentru îndepărtarea depozitelor de praf. Depunerea particulelor de murdărie pe fibră o sufocă, limitându-i capacitatea higroscopică, producând astfel, deshidratarea piesei, deteriorare ce contribuie la apariția sfâșierilor și a lacunelor⁶.

Releveele au oferit „date martor” pentru consolidarea piesei prin reconstituire, această intervenție reprezentând o etapă importantă a procesului de restaurare, ce are ca obiectiv întărirea structurii piesei textile degradate. Astfel că, piesa a fost restaurată prin completarea cu fire a zonelor lacunare, cu aspect de reconstituire, respectând tehnica originală de execuție a piesei, țesătura simplă, tip pânză.

Pentru că piesa prezenta un procent ridicat, de 8,5%, al zonelor lacunare (la nivelul motivelor ornamentale), acestea vor fi reconstituite, respectând tehnica originală, anume, brodat peste fire, la 3-5 fire. Paietele decorative au fost fixate, la rândul lor, prin puncte de coasere. Reconstituirea s-a realizat cu material compatibil: bumbac și mătase.

După finalizarea procesului de restaurare, obiectul a fost însoțit de recomandările speciale privind conservarea, expunerea dar și transportul acestuia. Conchidem că acțiunea de conservare-restaurare a patrimoniului cultural este în primul rând o problemă de cercetare științifică și apoi de execuție tehnică, astfel că studiul atent al bunului cultural este esențial și obligatoriu în vederea aplicării procedurilor de reechilibrare cu mediul și stoparea degradării.

⁶ Iolanda, Turcu, *Muzeografia - domeniu al științelor conexe*, Sargeția, vol. XXXIII, Deva, 2005, p. 320.

Anexe

Fig. 1. Ansamblu înainte de restaurare.

Fig. 2. Ansamblu după restaurare.

Fig. 3. Detaliu degradare înainte de intervenție: desprindere, în zona de îmbinare a părților componente.

Fig. 4. Detaliu după intervenție.

Fig. 5. Detaliu degradare înainte de restaurare: lacune ale motivelor ornamentale.

Fig. 6. Detaliu după intervenție.

RESTORATION OF AN ETHNOGRAPHIC PIECE - TRADITIONAL IA

Abstract

Ethnographic textile artifacts, from the mobile cultural heritage, are made of organic materials, but, also combine inorganic elements (sequins, beads, metallic threads). The combination of these (inorganic) materials, incompatible with their physic-chemical properties creates difficulties in their conservation, restoration, storage and display.

The restored traditional bride shirt has shown several types of degradation, caused both, by the nature of the component materials and by its route. The restoration methodology focused primarily on rebalancing the artefact with the environment, followed by stopping the identified degradation.